

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ שנת העשרים ושש

הערות: גליון "מטות" לא הופיע מסבות שהזמן גרמן. גליונות הפרשיות שלפני כן הופיעו כלם ונשלחו למנויים. אם לא נתקבלו - בא להודיע על כך וישולחו שנית.

מסעי (תשכ"ז) הפטרה ירמיהו ב' ד' - כ"ח

א. י"ח ועתה, מה לך לדרך מצרים לשתות מי שיחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר

השוה לפסוקנו:

דב' י' י"ב, ועתה, ישראל, מה ה' אלוֹקֶיךָ שואל ממך, כי אם... (וע' רש"י שם).

שמואל א' י"ב י"ג, ועתה, הנה המלך אשר בחרתם והנה נתן ה' עליכם מלך... הסבר (בעזרת הדוגמאות הנ"ל) מה מובנה של מלה "ועתה" בפסוקנו, וכיצד היא מקשרת את פסוקנו לפסוקים שקדמו לה?

ב. ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שיחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר.

השוה לפסוק זה:

ירמ' ב' ל"ו מה תזלי מאד לשנות דרכך גם ממצרים תבושי כאשר בשת מאשור ל"ז גם מאת זה תצאי וידיך על ראשך.

ישעיהו

ל' א': הוי בנים סוררים, באום ה', לעשות עצה ולא מני ולנסוך מסכה ולא רוחי

ב': ההולכים לרדת מצרימה ופוי לא שאלו לעזו במעוז פרעה ולחסות בצל מצרים

(ושם הלאה עד פ' י"ד)

הושע

ז' י"א: ויהי אפרים כיונה פותה אין לב מצרים קראו - אשור הלכו כאשר ילכו אפרש עליהם רשתם

וע' שם פרק ח' ט'-י"ג.

1. עבור על מלכים ב' פרקים ט"ו, ט"ז, י"ז א'-ו', י"ח ומצא מקרים של התקשרות מלכי ישראל ומלכי יהודה עם מצרים ועם אשור.

מה הנימוק שבגללו מתנגד הנביא לברית עם מדינה או עם מדינות שכנות?

2. לאיזו אכזבה מאשור מתכוון הנביא באמרו "גם ממצרים תבושי כאשר בשת מאשור"?

3. מתי התקיימה נבואת ירמיהו לעתיד: "גם ממצרים תבושי"?

4. מצא גם במגילת איכה פסוק הרומז לסדיניות זו של התרוצצות בין המעצמות ופניה לעזרה אליהם.

5. היכן מצינו בפרק ב' עוד פסוקים (מלבד י"ח ול"ו-ל"ז) הרומזים להשתדלות זו של ישראל למצוא חסות ומשען אצל המעצמות השכנות?

ג. י"ח ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שיחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר

עבור על פסוקי פרקנו ומצא את הפסוק אשר בגללו ממשיך ירמיהו את ההשענות על העמים בתמונות שתית מיס ממיניהם.

(גליון מסעי)

ד. י"ח ועתה מה לך לדרך מצרים לשנות מי שיחור
מה לך לדרך אשור לשנות מי נחר

רש"י ד"ה מה לך לדרך מצרים: למה תעזבי אותי ותבטחי על מצרים
יד"ה לשנות מי שיחור: שטבעו זכוריכם בגילוס, "שיחור" הוא גילוס, כמו
שנאמר (יהושע י"ג) 'מן השיחור אשר על פני מצרים'.

ד"ה ומה לך: למרוד בי למען תגלי לדרך אשור, למעבר לנחר פרת.

ך' יוסף קרא ד"ה ועתה מה לך: לרדת מצרים לעזרה לעם שנעשה אכזרי עליכם בחיותכם
גרים בינותם, שגזרו עליכם להשליך זכוריכם ביאור, בשיחור.

ד"ה ומה לך לדרך אשור: שתשלחו אליו שיבוא ויושיעכם...

וסופו שיגלה אתכם מעבר לנחר פרת, וזהו "לשנות מי נחר".

1. הסבר במה סומים שני הפרשנים מפשרו של מקרא?

xx 2. מהו שהביאם לפרש כן, בגד הפשט?

ה. כ': כי מעולם שברתי עולך
ותאמרי: לא אעבוד (כתיב)
לא אעבוד (קרי)

רד"ק: מזמן קדמון שברתי עול מצרים מעליכם וכן בכל דור ודור נתקתי מוסרות
הגויים מעליך וכשהייתי מציל אותך, היית אומרת: "לא אעבר עוד על
מצותיך" - ולפי הכתיב: "לא אעבוד עוד עכו"ם" ולא עשית כן אלא בנוח
לך עברת על כל מצותי ושבת לעבוד עכו"ם.

חכמי הגויים כלם מפרשים "נתקתי" ו"שברתי" כצורה עתיקה לנזכחת (גוף שני נקבה)
כמו שמצינו דוגמתה בירמיהו:

ד', ט': כי קול שופר שמעתי בפשי
ג', ד': הלא מעתה קראתי לי אבי אלוף נעורי אתה
ל"א, כ': שיתי לבך למסילה דרך הלכתי

ולפי זה יפרשו גם בפסוקנו על פי הכתיב: לא אעבוד לך (לה').

1. התוכל למצוא בפרקנו שנית פעל בצורת גוף ראשון עבר שהוראתו -
בלי ספק - גוף שני נקבה?

2. מהו החטא שבו נאשם ישראל לפי כל אחד משני הפרושים הנ"ל?

3. כיצד עלינו לפרש את המלה "כי" במחציתו השניה של הפסוק
("כי על כל גבעה גבהה") לפי כל אחד משני הפרושים הנ"ל?

4. שד"ל מכריע בין שני הפרושים הנ"ל בהתחשב עם סגנון הפסוק
ועם תוכן הפרק בכללו וביחוד בהשענו על הפסוקים הבאים:

ירמיהו ה', ה': אך המה יחדו שברו עול נתקו מוסרות
ל', ח': אשבור עולו מעל צוארך ומוסרותיך אנתק
תהלים ב', ג': בנתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו
ק"ז, י"ד: יוציאם מחשך וצלמות ומוסרותיהם ינתק.

xx מהי ההכרעה וכיצד ניתן להכריע על פי פסוקים אלה?

ו. כ"ב, כי אם תכבסי בנחר ותרבי לך בורית
נכתם עונך לפני.

xx 1. שד"ל ד"ה נכתם עונך לפני:

עונך עומד לפני ככתם קשה ובלתי עובר בכביסה.
והנה המקרא קצר.

לדעת שד"ל חסרה איפא חוליה בשרשרת הרעיונות שבפסוק, השלם את החוליה
החסרה!

xx 2. אברבנאל מקשה לפסוקנו:

יקשה עלינו מאד שליחות הנביאים ותוכחותיהם השכם ושלוח ויהיו
כל דבריהם שוא ודבר בטל, כי אם כבר נגזרה הגזרה תהיה חריצות
הנביאים שקר. ומלבד זה הנה נחליש מאד בזה את מעלת התשובה,
שקבלנו שאין דבר עומד לפניו; ובאמרו 'נכתם עונך' - זה מורה
מניעת התשובה?!

עבור בעיון על פרק ד' כולו ומצא על סמך דבר הנאמר בו את הישוב
לקושינו!